

DE VLAAMSE MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - Voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering betreffende de juridische eerstelijnsbijstand
- Tweede principiële goedkeuring

Bijlagen:

- Het voorontwerpbesluit van de Vlaamse Regering betreffende de juridische eerstelijnsbijstand;
- Het advies van de Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin d.d. 27 juni 2019;
- Het advies van de Vlaamse Toezichtscommissie voor de verwerking van de persoonsgegevens nr. 2019/13 d.d. 23 juli 2019.

1. INHOUDELIJK**Situering**

Sinds 1 juli 2014 is Vlaanderen inhoudelijk bevoegd voor de juridische eerstelijnsbijstand en de commissies die de bijstand organiseren. Vanaf 1 januari 2015 is Vlaanderen ook bevoegd voor de subsidiëring van die commissies. De organisatie van de juridische eerstelijnsbijstand en de omschrijving van de commissies ter zake worden tot nu toe geregeld door artikel 508/1 tot en met 508/6 van het Gerechtelijk Wetboek. De erkenning van organisaties voor juridische bijstand, de samenstelling en de werking van de commissies voor juridische bijstand en het bepalen van objectieve indicatoren voor de subsidiëring ervan, worden tot vandaag geregeld door het koninklijk besluit van 20 december 1999, gewijzigd bij het koninklijk besluit van 4 september 2002.

Vlaanderen heeft de subsidiëring en de organisatie van de commissies voor juridische bijstand in eerste instantie dan ook voortgezet sinds 2015. Op 3 april 2019 werd het voorstel van decreet houdende de justitiehuisen en de juridische eerstelijnsbijstand goedgekeurd door het Vlaams Parlement. In dit decreet worden krachtlijnen en principes van de juridische eerstelijnsbijstand vastgelegd door een nieuw inhoudelijk en subsidiekader te ontwikkelen, zodat enerzijds de organisatie, werking en subsidiëring van de commissies worden geharmoniseerd, en anderzijds de samenwerking met andere actoren die op het vlak van eerstelijnsbijstand actief zijn, wordt geoptimaliseerd in het belang van de burgers die behoefte hebben aan juridische eerstelijnsbijstand. Daarbij wordt het onthaal van burgers die op zoek zijn naar juridische eerstelijnsbijstand verbonden aan het geïntegreerd breed onthaal.

In voorliggend voorontwerp van besluit wordt de praktische uitwerking van de bepalingen uit het decreet verder geconcretiseerd.

Het voorontwerp werd een eerste maal principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 17 mei 2019 (VR 2019 1705 DOC.0759/1 en VR 2019 1705 DOC.0759/2BIS) met het oog op het inwinnen van het advies van de Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en van de Vlaamse Toezichtscommissie voor de verwerking van persoonsgegevens.

Deze adviezen hebben aanleiding gegeven tot de aanpassing van het voorliggend voorontwerp van besluit. Bijgevolg wordt dit voorontwerp aan de Vlaamse Regering voorgelegd voor een tweede principiële goedkeuring met het oog op het inwinnen van het advies van de Raad van State.

Gevolgeving aan het advies van de Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

1. De Vlaamse Raad geeft enkele algemene bedenkingen mee met betrekking tot het belang van juridische eerstelijnsbijstand en doet aanbevelingen om tot een uniforme werking van de commissies juridische eerstelijnsbijstand over heel Vlaanderen te komen. Dit luik van het advies heeft geen aanleiding gegeven tot aanpassing van het voorontwerp van besluit.
2. Met betrekking tot artikel 3 is gevolg gegeven aan alle opmerkingen van de Vlaamse Raad:
 - a. De passage “van de middenveldorganisaties en” is geschrapt in het eerste lid, 3°;
 - b. de woorden “niet-commerciële” werd toegevoegd tussen de woorden “andere” en “organisaties” aan het eerste lid, 4°;
 - c. een vierde lid is toegevoegd om bij uitbreiding van het aantal leden de evenwichten tussen de geledingen te bewaren;
 - d. aan het tweede lid is een zin toegevoegd zodat ten hoogste twee derde leden van de commissie van hetzelfde geslacht mag zijn.
3. Met betrekking tot artikel 4 werd enkel in § 3 opgenomen dat de minister de procedure voor klachtenregistratie en -behandeling zal bepalen. Op die manier wordt de uniformiteit van de procedure over de commissies heen gegarandeerd. Met betrekking tot de andere opmerkingen zijn geen aanpassingen aan de tekst van het voorontwerp van besluit opgenomen om volgende redenen:
 - a. De gevraagde extra paragraaf om aandacht voor rechtentoekening en het tegengaan van non-take up is niet opgenomen. Er is hiervoor immers reeds aandacht door de vertegenwoordiging van de samenwerkingsverbanden geïntegreerd breed onthaal in de commissies.
 - b. Er zijn geen voorwaarden opgenomen waaraan participatietechnieken moeten voldoen. Het is belangrijk dat de commissies deze zelf kunnen kiezen rekening houdend met de situatie in het eigen werkingsgebied.
 - c. Met “de eigen verantwoordelijkheid van de gebruiker als uitgangspunt van de dienstverlening” wordt bedoeld dat de cliënt steeds de regie moet kunnen behouden op het vlak van het eigen hulp- en dienstverleningstraject. Deze bepaling is in die zin dan ook geen drempel op het vlak van toegankelijkheid en laagdrempeligheid.
4. De opmerking bij artikel 5 behoeft geen aanpassing van het voorontwerp van besluit.
5. Om tegemoet te komen aan de bemerkingen van de Vlaamse Raad bij artikel 7 werd het woord “vooraf” toegevoegd na het woord “beschikken” in het laatste lid, 2° en 3°, en werd het woord “permanente” toegevoegd voor het woord “vorming” in het laatste lid, 5°.
6. De vraag tot aanpassing van artikel 8 is niet gevolgd. De toevoeging “rekening houdend met de toegankelijkheidsaanbevelingen” voegt niets toe aan de in de tekst reeds opgenomen opdracht om fysiek toegankelijk te zijn. Deze opdracht impliceert immers reeds de toegankelijkheid voor alle burgers, dus ook voor mensen met een fysieke handicap en een beperkte mobiliteit. Daarenboven bepaalt artikel 35 van het decreet van 26 april 2019 reeds dat de commissie de juridische eerstelijnsbijstand zodanig moet organiseren dat die bijstand ook toegankelijk is voor personen met een beperking.
7. De Vlaamse Raad vindt het vreemd dat artikel 9 bepaalt dat er tussen de advocaat en de commissie een verwerkersovereenkomst afgesloten moet worden en dat de advocaten omschreven worden als verwerker of uitvoerders namens de commissie. Artikel 38 van het decreet van 26 april 2019 is evenwel duidelijk in de aanduiding van de commissie als verwerkingsverantwoordelijke en de advocaten als verwerkers.

8. De Vlaamse Raad vraagt bij artikel 11 wat er gebeurt wanneer de meerjarenplanning van een commissie niet goedgekeurd wordt. In dit geval zullen de nodige stappen gezet worden zodat de dienstverlening in de betrokken regio niet in het gedrang komt.
De Vlaamse Raad wijst tevens op een fout in de formulering van het voorontwerp waar het spreekt over “centrum” in plaats van “commissie”. Deze fout is in het voorliggende voorontwerp recht gezet.
9. Met betrekking tot artikel 12 vraagt de Vlaamse Raad om enkele doelgroepindicatoren extra op te nemen. Voor de bepaling van de indicatoren werd echter gebruik gemaakt van de doelgroep-indicatoren voor de programmatie van de centra voor algemeen welzijnswerk om de kwetsbaarheid van een regio in kaart te brengen. Om de uniformiteit te bewaren, zijn de extra doelgroepindicatoren niet opgenomen. Wel is een bepaling toegevoegd voor de berekening van de indicatoren voor het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad en de periodiciteit voor de berekening van het gewogen aantal inwoners. Ook hiervoor is een gelijkaardige regeling als voor de centra voor algemeen welzijnswerk uitgewerkt.
Daarnaast vraagt de raad om ook de mate waarin kwetsbare doelgroepen benaderd of bereikt worden, mee in rekening te nemen door incentives in de subsidieregeling in te bouwen. Deze vraag wordt momenteel niet vertaald in een aanpassing van de subsidieregeling. In de komende periode zal actief ingezet worden op de implementatie van de nieuwe regelgeving met de nieuwe indicatoren en voorwaarden. Indien uit de monitoring van deze uitvoering zou blijken dat de doelstellingen van de regelgeving niet bereikt worden, zal de door de Vlaamse Raad voorgestelde piste onderzocht worden.

Gevolggeving aan het advies van de Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens

De Vlaamse Toezichtcommissie (verder VTC genoemd) stelt in haar besluit dat het voorontwerp van besluit zoals principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 17 mei 2019, aanpassingen behoeft met betrekking tot de rol van de advocaten, de categorieën van gegevens, de doeleinden van de administratie en de bewaartermijn van de gegevens.

1. Voorafgaandelijk merkt de VTC op (randnummer 12 van het advies) dat er in artikel 9, §4 van het voorliggend voorontwerp van besluit het woord “instemming” gebruikt wordt in plaats van het woord “toestemming” en dat “instemming” niet als rechtsgrond kan gebruikt worden en in tegenspraak zou zijn met de rechtsgronden in artikel 38 van het decreet van 26 april 2019. Evenwel wordt in het voorliggend voorontwerp van besluit geen nieuwe rechtsgrond gecreëerd, maar worden extra waarborgen ingebouwd. Tevens gebruikt artikel 38, § 3 van het decreet eveneens “instemming” en niet “toestemming”. De tekst van het voorontwerp van besluit is dan ook niet aangepast.
2. Met betrekking tot de rol van de advocaten stelt de VTC dat de advocaat als vertegenwoordiger in rechte niet als verwerker kan worden aangemerkt. Artikel 38, §1, laatste lid, van het decreet van 26 april 2019 bepaalt evenwel uitdrukkelijk dat de advocaten optreden als verwerker. Het voorliggend voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering kan bijgevolg geen andersluidende bepalingen opnemen. Daarenboven steunt de VTC in haar advies (randnummer 18) op enkele voorbeelden van activiteiten van advocaten die evenwel niet meer onder juridische eerstelijnsbijstand vallen, maar zich eerder op de tweede lijn bevinden. Ter uitvoering van het decreet bieden de advocaten alleen juridische eerstelijnsbijstand aan. De term “juridische eerstelijnsbijstand” wordt gedefinieerd als “de juridische bijstand die verstrekt wordt door advocaten in de vorm van praktische inlichtingen, juridische informatie, een eerste juridisch advies of de verwijzing naar een relevante, gespecialiseerde of meer aangewezen instantie of organisatie, gerealiseerd door de commissies voor juridische eerstelijnsbijstand” (art. 2, 8°, van het decreet). Vertegenwoordiging in rechte valt hier dus niet onder. De tekst van het voorontwerp van besluit is dan ook niet aangepast.
3. Met betrekking tot de categorieën van gegevens, wijst de VTC erop dat artikel 9, § 2, tweede lid, van het voorontwerp geschrapt dient te worden omdat het overschrijfverbod hierdoor

wordt geschonden. De bedoelde bepaling is geschrapt in voorliggend voorontwerp van besluit.

Onder randnummer 25 wijst de VTC terecht op een foute verwijzing in artikel 18, derde lid, naar het eerste lid van dat artikel, terwijl dit een verwijzing naar het tweede lid van artikel 18 zou moeten zijn. Artikel 18, derde lid, werd hierop aangepast.

4. Onder randnummer 26 stelt de VTC dat noch het decreet, noch het voorliggend voorontwerp duidelijk de doelen van de verwerking door de administratie vermelden. Nochtans bepaalt artikel 40 van het decreet van 26 april 2019 als doelstelling dat de geanonimiseerde gegevens aan de administratie moeten worden bezorgd "*om een gericht beleid inzake juridische bijstand te kunnen voeren*". De tekst van het voorontwerp van besluit is dan ook niet aangepast.
5. Met betrekking tot de bewaartermijnen van de persoonsgegevens wijst de VTC op een inconsistentie voor de bewaartermijn voor advocaten (randnummers 29 tot en met 32) en stelt daarenboven dat de voorgestelde bewaartermijn voor de commissie erg lang lijkt. Om aan deze opmerkingen tegemoet te komen, is het woord "advocaten" geschrapt in artikel 9, § 5, tweede lid en is de termijn vermeld in de paragrafen 2 en 5 van hetzelfde artikel teruggebracht van maximaal tien naar maximaal vijf jaar.

Verder formuleert de VTC nog enkele aanbevelingen (randnummers 34 tot en met 40) die betrekking hebben op de implementatie van de voorliggende regelgeving. Deze aanbevelingen vragen geen aanpassing van het voorontwerp van besluit.

2. WEERSLAG VAN HET VOORSTEL OP DE BEGROTING VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP

A. Budgettaire weerslag

De subsidiebepalingen in dit voorontwerp van besluit gaan uit van het bestaande globale budget voor de commissies juridische bijstand. Hiervoor is op de begroting 2019 een recurrent bedrag beschikbaar van 1.239.000 euro op begrotingsartikel GBO-1GCD2GX-IS. Dit voorontwerp van besluit heeft dan ook geen budgettaire weerslag.

B. Adviezen

Het gunstig advies van de Inspectie van Financiën werd verleend op 23 april 2019

Het begrotingsakkoord werd verleend op 14 mei 2019.

3. WEERSLAG VAN HET VOORSTEL OP DE LOKALE BESTUREN

1. weerslag op personeel: nihil;
2. weerslag op werkingsuitgaven: nihil;
3. weerslag op investeringen en schulden: nihil;
4. weerslag op ontvangsten: nihil;
5. conclusie: de beslissing van de Vlaamse regering met betrekking tot deze nota heeft geen weerslag op de lokale besturen.

4. WEERSLAG VAN HET VOORSTEL OP HET PERSONEELSBESTAND EN DE PERSONEELSBUDGETTEN

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op het personeelsbestand en op het

personeelsbudget, zodat het akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor het algemeen beleid inzake personeel en organisatieontwikkeling niet vereist is.

5. KWALITEIT VAN DE REGELGEVING

1 Het bijgaande voorontwerpbesluit van de Vlaamse Regering werd aangepast aan het wetgevingstechnisch en taalkundig advies nr. 2019/182 van 19 april 2019.

2 Het voorontwerpbesluit van de Vlaamse Regering valt buiten het toepassingsgebied van de reguleringssimpactanalyse (RIA) aangezien het weinig inhoudelijke effecten heeft. Voorliggend voorontwerpbesluit regelt het louter formele karakter voor de organisatie en subsidiëring van commissies, voor de aanvraag, de toekenning en de verantwoording van de subsidie voor juridische eerstelijnsbijstand.

6. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1° haar tweede principiële goedkeuring te hechten aan bovengenoemd voorontwerp van besluit;

2° de Vlaamse minister, bevoegd voor de bijstand aan personen, te gelasten over voornoemd voorontwerp van besluit het advies in te winnen van de Raad van State, met verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van 30 dagen, zoals bepaald in artikel 84, §1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State.

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Jo VANDEURZEN